

- tionem convenitur, nisi unus rem per usuram quaesitam possideat.
- 60 Si unus ex heredibus usurarii non sit solvendo, an ceteri pro illo conveniri possint? & n. 61.
- 62 Legatarii & alii, qui ex bonis usurarii quicquam per ultimam voluntatem capiunt, an teneantur ad usurarum restitutionem, ubi heredes non restituerunt?
- 63 Haeres ex delicto defuncti non tenetur actione rei persecutoria de Jure Civili, si nihil ex male acquisitis ad ipsum pervenerit. De Jure Canonico tenetur, ibid.
- 64 Haeres usurarii, qui non correctus decessit & impunitus, ad restitutionem usurarum tenetur.
- 65 Distinctio, de qua num. 63. inter Jus Canonicum, & Civile, utrum vera?
- 66 An in foro seculari servandum sit Jus Pontificium, vel civile, ut in heredem detur actio ex delicto defuncti?
- 67 Haeres usurarii ad instar heredis furis conditione furtiva tenetur.
- 68 Haeres qui non confecit inventarium, an teneatur ultra vires hereditatis, si ex delicto defuncti conveniatur?
- 69 Quid circa usurarum restitutionem, & n. 70. 71. 72. & 73.
- 74 Ad repetendas usuras datur indebiti extraordinaria conditio.
- 75 Usurarius nisi manifestus appareat, testari non prohibetur.
- 76 Usurarii manifesti testamentum non valet, nisi restituat, vel idonee caveat.
- 77 Nec valet alia quavis ultima dispositio.
- 78 Princeps Sæcularis nequit constituere, ut testamentum usurarii manifesti subsistat, non servata formâ capitis Quanquam; de usura in 6.
- 79 Usurario manifesto non licet facere codicillos, nisi servata formâ dicti capitis Quanquam.
- 80 Nec donare causâ mortis, de quo tamen est controversia.
- 81 Constitutio dicti capitis Quanquam, utrum Judæos, & Infideles teneat in territorio Principis Catholicici commorantes?
- 82 Qui usuras exercet palliatas, non in mutuo, sed in aliis contractibus, an manifestus usurarius habeatur, ut pœnas dicti capitis Quanquam, incurrat?
- 83 Quavis manifestus usurarius à turpi negotiatione absteat, testari nequit non præstita satisfactione de male quaesitis, nisi jam restituerit.
- 84 Usurarius qui servatâ formâ capitis Quanquam, testatus est, si postea reincidat, testamentum sit irritum: sed si iterum caverit de restituendo, reconvalescat saltem in foro interno.
- 85 Testamentum Jure conditum sit nullum si testator postea manifestus cœperit esse usurarius.
- 86 Testamentum usurarii manifesti nullum sustinebitur ac valebit, si postea ipse testator aut solvat, aut idonee caveat.
- 87 Ut valeat testamentum, sufficit quod usurarius procuratorem relinquat ad cavendum, cum morte præventus per se non possit.
- 88 Usurarii ultima voluntas an subsistat, omiſsa restitutione, aut cautione, favore causæ piæ.
- 89 Usurarii testamentum si irritum fiat, succe-

dunt venientes ab intestato, qui usuras restituere tenentur, & bona sua per fœnus quaesita.

- 90 Qui stipulatus est pecuniam nomine usurarium, si nondum exegerit, cavere non astringitur, sed debet remittere obligationem, ac prohibere heredibus exactionem.

CAPUT III.

Ad Num. 1.

Utrum usura crimen sit merè Ecclesiasticum, ita ut Judex Laicus de eo cognoscere non valeat frequentissime disceptatur, ac variè resolvitur, ut testatur Fontanel. de pactis nuptialibus claus. 4. gloss. 13. part. 2. num. 45. Et sunt quidem tres præcipuæ opiniones. Prima docet, usuram crimen Ecclesiasticum esse, & ad forum laicorum nequaquam spectare. Secunda illud inter delicta mixti fori recenset. Tertia distinguit, ut in quaestione juris solum Judex Ecclesiasticus procedat, in facti controversiis uterque: de quibus plenè, Authoribus laudatis, Farinac. in praxi tractat. de inquisitionibus, quest. 8. ex num. 134. Alii distinxerunt, an criminaliter, vel civiliter de usura disputetur. Alii num principaliter, aut incidenter, Alii denique utrum constitutione Principis Sæcularis usura prohibeatur, necne.

Verum omni distinctione remota, asserendum est cum D. Covarr. usuram ad utrumque forum spectare, data inter Judicem Ecclesiasticum, & Sæcularem præventionem quoad laicos fœnoris reos, sicut in cæteris causis mixti fori. Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 333. num. 1. Leotard. de usur. q. 100. num. 78. Farin. sup. num. 340. Fontanel. num. 46. vers. Est igitur mea opinio Bobad. Politic. lib. 2. cap. 19. num. 8. Paz Prax. tom. 2. prælud. 2. num. 26. Roderic. de ann. redditib. lib. 3. quest. 4. num. 128. & 131. Curt. Philipp. part. 2. lib. 2. cap. 1. num. 37. Guttier. Canonic. lib. 2. cap. 18. num. 26. Vela de delict. cap. fin. in fin. & prænotavi supra, lib. 2. cap. 10. num. 37. præter plurimos, quos congerunt Bobad. Leotard. Farinac. Peguera q. crim. cap. 30. & Barbosa in collect. cap. Cum sit generale, num. 7. de foro compet. & cap. Post miserabilem, num. 4. de usur. Tusch. lit. V. concl. 357.

Verf. His tandem prænotatis

Docet D. Præses, illud cœnseri crimen mixti fori, quod utroque jure prohibetur: quod & ego tradidi ex aliis ubi proxime, unde ut nuper num. 1. in fin. insinuavi, nonnulli sentiunt, quod ubi usura non est vetita lege Principis territorii, usura crimen sit Ecclesiasticum privativè. Cardin. Lug. de just. & jur. disp. 25. numero 250. Mart. de jurisdict. part. 2. cap. 7. num. 10. & alii, quibus assentiuntur è nostratibus plures, dum ajunt, ideò apud nos judicem laicum de usura cognoscere, quia jure regio vetatur. Sic Bobadil. ubi sup. Azeved. in l. 1. num. 87. tit. 6. lib. 8. Recopil. Avend. de exeq. mandat. part. 2. cap. 29. n. 1. Oppositum probavit Leotard. ubi proxime, & consentit Roderic. sup. n. 125. quia cum usura sit juri naturæ contraria, etiam si in aliqua provincia, vel civitate nulla lex hoc crimen prohiberet (modò non foret permittum, & publicè toleratum) penes Magistratus sæculares resideret potestas ad usurarios coercendos, sicut contingeret in

Verf. Ubi cumque sit.

in adulterio, homicidio, vel furto, & aliis quæ jure naturali vetantur, aliàs cederet in detrimentum Reipublicæ, cujus interest, ne delicta relinquantur impunita, l. Si ita vulneratus 52. §. fin. ff. ad leg. Aquil. cum similibus, quas dat Glossa ibi, verbo Impunita. Cura autem extirpandi crimina, illicitas exactiones impediendi, ne quis cum aliena jactura locupletetur, prout fœneratores fatagunt, Præpositis civitatum, Præsidibus, aliisque Judicibus incumbit, l. Illicitas 6. de offic. Præsid. non Ecclesiasticis Prælati, nisi quoad spirituales animarum salutem. Molin. sup. num. 1. in fin.

Unde deducitur, usurarum crimen fore mixti fori, etsi lege laici Principis non interdicatur; sufficit enim, quod æquitas naturalis violetur in commune damnum, ac Reipublicæ perniciem: & tunc Judex Sæcularis ut Juris Pontificii exequutor poterit pœnas eo stabilitas fœneratoribus irrogare.

Verf. Secundo infertur.

Sed & nunc usurarum delictum erit merè Ecclesiasticum, si in aliqua civitate, aut provincia per Principem, vel consuetudinem fœnerandi exercitium permittatur; nam etsi ex eo usurarii à peccato, & restitutione non eximantur, pœnam tamen per laicam potestatem non sustinebunt. Leotard. ubi proxime, Azeved. in d. l. 1. à num. 80. Vela de delict. cap. fin. num. 6. & prædixi sup. cap. 1. num. 110. cum seq. & in Hispania sic aliquando contigit, l. 1. tit. 6. l. 8. Recop.

Verf. Tertio apparet.

Cum Judex Ecclesiasticus in Clericos duntaxat procedere valet, & Sæcularis in laicos, velut in homicidio, & furto, crimen non dicitur mixti fori; sed quando Ecclesiasticus habet cognitionem etiam adversus laicos, ut in sacrilegio, assassinio, & adulterio, quod quidem mixti fori est. Sanch. de Matrim. lib. 10. disp. 8. numer. 16. Farin. in prax. q. 141. numer. 47. Guazzin. de defen. reor. defen. 1. cap. 11. num. 7. Bobad. Polit. lib. 2. cap. 17. numer. 61. Et ita verum est, nisi agatur ad thori separationem, quia solus Ecclesiasticus est competens. Sanch. & Farinac. ibidem: quod adnotare oportet, quia D. Covarruv. hic videtur insinuare, adulterium ex illis criminibus esse, in quibus Ecclesiasticus non procedit in laicos. De mixti fori delictis consule quos congeſsi sup. lib. 2. cap. 10. num. 36. in fine.

Verf. Quarto non est.

Adde laudatos numer. 2. præsertim Molinam, qui inquit hoc crimen fore sæculare, & secundum se ad jurisdictionem laici Principis spectare: & huic licere suis constitutionibus declarare, & huic licere sub certa forma celebratus sit usurarius, aut licitus, modo sacris Canonibus non adverteatur, scripsit latè Leotard. in append. quest. 87. num. 62. (etsi alii contra sentiant, ut Cenc. de censib. decif. 80. ex numer. 7. & D. Raphael apud Leotardum,) cujus opinio nostri Juris Regii Constitutionibus comprobatur, l. 8. 13. & 15. tit. 18. lib. 5. Recop. l. 2. 3. & 4. tit. 6. lib. 8. Recop.

Cum usura crimen sit mixti fori, extra dubium videtur, quod possit Princeps laicus adversus usurarios pœnas statuere, ut ex pluribus probat Leotard. ubi proxime, Petr. Caball. resolut. crimin. cas. 188. numer. 2. & 8. Marta de jurisdict. part. 2. cap. 7. numer. 10. & 26. Sic fœneratores coercentur l. 4. & 5. tit. 6. lib. 8. l. 15. tit. 18. lib. 5. Recopilat. Sed etsi tale delictum privativè ad forum Ecclesiasticum spectaret, ut volunt non pauci, liceret laico Principi in fœneratores sancire, ut D. Covarruv. docet, quemadmodum in hæreticos; quanquam hæresis crimen sit merè Ecclesiasticum, sicut habetur tit. C. de hæretic. & de Jure Regio titul. 26. part. 7. tit. 3. lib. 8. Recop. ubi multiplex pœna hæreticæ injungitur pravitati: observant Farinac. de hæres. quest. 186. numer. 155. & 157. Gregor. Lop. in l. fin. gloss. ult. tit. 3. p. 4. Simili modo tamen cognitio de matrimonio solius fori Ecclesiastici sit, poterit Princeps pœnas stabilire in eos, qui illicitè illud contrahunt, l. 1. tit. 1. lib. 5. Recop. ubi Mathienz gloss. 7. numer. 4. Gregor. Lopez. ubi proxime, Anton. Gomez. in l. 49. Taur. numer. 2. D. Covarruv. de matrim. p. 2. cap. 6. ex num. 20. & numer. 25. docuit, Laicos Judices procedere ad exequutionem ejusmodi pœnarum, etsi de causa principali cognoscere non valeant. Sequitur Azeved. in d. l. 1. Recop. num. 42. Vide l. fin. tit. 3. p. 4. Menoch. de arbit. casu 398. ex num. 41.

Ibi: Imò exequutio instrumenti publici.

Si postulata coram aliquo laico judice exequutione publici instrumenti, reus de usura contractus opponat, sive quaestio juris sit, sive facti, de ea idem judex cognoscet, servatâ formâ, de qua in l. 2. tit. 21. lib. 4. Recop. Quod si apud Ecclesiasticum ante, vel post cœptum exequutionis judicium de nullitate ejusdem contractus propter usuram disceptetur, licet id sæcularis non ignoret, & allegetur, imò non obstante Ecclesiastici inhibitione, poterit procedere usque ad debiti solutionem, quæ præstita cautione fieri debet. Ita cum D. Covarruv. docent Roderic. de ann. redditib. lib. 3. qu. 4. numer. 132. Guttier. Canonicar. lib. 2. cap. 18. numer. 26. Parlador. quotidianar. lib. 3. cap. fin. part. 5. §. 11. numer. 23. Bobad. Polit. lib. 2. cap. 19. numer. 8. Cevall. comm. cont. com. quest. 1. numer. 662. Quidquid de suspensione judicii exequutivi, & remissione causæ super usura ad Ecclesiasticum scripserint alii, ut videre licet apud Azeved. in l. 1. numer. 185. tit. 21. lib. 4. & in l. 1. numer. 83. tit. 6. lib. 8. Recop. Mart. de jurisdict. part. 2. cap. 7. numer. 11. Clar. §. fin. qu. 37. numer. 2. Spir. Spec. testam. gloss. rubric. 13. à num. 66. Petr. Barbosa in l. Titia, numer. 48. ff. fol. matr. Guttier. de jurament. confirmat. part. 1. cap. 2. à num. 9. ubi cum his fœnerat. Aft postquam usurarium contractum declaraverit Ecclesiasticus, Laicus inhibitus ad exequutionem publici instrumenti procedere nequit. Parlador. ubi sup. Adde plures, quos dat Amat. var. resolut. 36. n. 12.

Ad Num. 2.

Ex usurario crimine nota infamiae contrahitur Jure Pontificio, communi, ac nostro Regio, cap. Inter dilectos 11. de excessib. Prælat. l. Improbium